

‘Altijd op een richeltje lopen’

Verlag onderzoek werkende ouders onder de armoedegrens

Samenvatting

September 2020

Veertig procent van de kinderen in armoede heeft een ouder die werkt. Sam& onderzocht de situatie van gezinnen, met als doel het bestaande ondersteuningsaanbod beter toegankelijk te maken voor de kinderen en jongeren in deze gezinnen. Gesprekken met 22 ouders vormen hiertoe de basis, aangevuld met inzichten uit al bestaande onderzoeken en informatie vanuit de Sam&organisaties. Door de vele verhalen die ouders ons verteld hebben, gaan de cijfers leven. De ouders laten zien wat het daadwerkelijk betekent om als werkende ouder in een financieel moeilijke situatie te leven. De rapportage ‘Altijd op een richeltje lopen’ biedt een levendig verslag van dit onderzoek.

Altijd op een richeltje lopen

Duidelijk is dat ouders zich tot het uiterste inspannen om voor hun kinderen de gevolgen van leven in armoede te verzachten. Dit betekent voor ouders voortdurend op een richeltje lopen: rondkomen van weinig is hard werken. Armoede betekent vaak stress, isolement en schaamte. Spontaniteit ontbreekt: over elke uitgave moet worden nagedacht en ogenschijnlijk alledaagse uitgaven zijn niet vanzelfsprekend. Bovendien spelen in deze gezinnen vaak meerdere problemen. De complexiteit van hun levens is groot.

Structurele belemmeringen

De financiële situatie van werkenden kan knellen vanwege een samenspel van omstandigheden: een beperkt besteedbaar inkomen, met weinig mogelijkheid om meer te gaan verdienen of om nog verder op uitgaven te bezuinigen. Werk is niet altijd weg uit armoede. Een aantal werkende ouders leeft in een preciaire financiële situatie. Sommige ouders ervaren het aanvragen van toeslagen als te ingewikkeld. De kosten voor het dagelijks leven stijgen, terwijl lonen nauwelijks meestijgen. Het ontbreekt hen aan een buffer om financiële tegenslagen op te vangen. Dit maakt hun financiële situatie erg kwetsbaar.

Meedoen kinderen

Meedoen aan allerlei activiteiten is voor kinderen uit deze gezinnen niet vanzelfsprekend. Voor oudere kinderen is dit moeilijker dan voor jongere. De groep werkenden met een laag besteedbaar inkomen vindt het lastig om hulp te vragen. Zij maken niet optimaal gebruik van beschikbare voorzieningen. Uit het onderzoek blijken vijf veelvoorkomende drempels:

1. schaamte
2. werkende ouders realiseren zich niet dat zij tot de doelgroep horen
3. het ondersteuningsaanbod is groot en onoverzichtelijk, ouders zijn niet op de hoogte van de mogelijkheden
4. eerdere negatieve ervaringen staan opnieuw hulpvragen in de weg
5. het aanbod sluit niet altijd aan bij de behoeftes die er zijn

Wat werkende ouders helpt in verkrijgen van ondersteuning voor hun kinderen¹

Het belang van het informele netwerk voor ouders is groot. Dat is ze tot steun, en het geeft ouders, naast informatie, ook vaak net het duwtje in de rug om daadwerkelijk gebruik te gaan maken van ondersteunende voorzieningen. Het geven van meer voorlichting of informatie is niet genoeg. Het benutten van plekken die doorgaans niet vanzelfsprekend zijn om werkende ouders te wijzen op ondersteuning. Dit kan variëren van de werkplek, maar ook met wie zij na een life-event zoals een scheiding te maken krijgen: advocaten of mediators.

Als zij eenmaal de weg hebben gevonden: ga bij de beoordeling of zij in aanmerking komen uit van het actuele besteedbare inkomen. Dit kan vooral bij onregelmatige inkomsten lastig te beoordelen zijn.

De ouders zijn gebaat bij een bejegening die de persoon in zijn geheel ziet en niet alleen als iemand met weinig geld. Het medemenselijke contact is van grote toegevoegde waarde. Daarin worden ook andere zaken zichtbaar waarmee de ouders verder op weg geholpen kunnen worden. Deze inzichten vertalen we graag met betrokken partijen in concrete aanpakken die ertoe leiden dat werkende ouders met een krappe beurs, of gezinnen die recentelijk door de coronacrisis met een inkomensterugval te maken hebben, meer gebruikmaken van bestaande ondersteuning.

Wat structureel helpt

Structurele belemmeringen wegnemen borgt de bestaanszekerheid van deze gezinnen. Hogere inkomens, eenvoudiger toeslagensysteem, beschikbaarheid van beter passende kinderopvang, vooral alleenstaande moeders in staat stellen zich verder te ontwikkelen (opleidingen zijn te duur), voorkomen armoedeval (meer werken moet ook financieel lonen), meer oog voor psychisch en lichamelijk kwetsbare werknemers. Dat realiseren ligt niet in het vermogen van de ouders of de organisaties die de gevolgen van opgroeien in armoede proberen te verzachten. Wél gaan we daar graag over in gesprek met partijen die hierin wel iets kunnen veranderen.

Het hele rapport is te downloaden via www.samenvoorallekinderen.nl of www.leergeld.nl

¹ Zie ook:

https://www.samenvoorallekinderen.nl/media/1330/sam_factsheet_werkende_armen_def.pdf